

De beruchte SD-chef in Limburg, de Duitser Max Strobel, is na de oorlog nooit gepakt. De grote vraag is: hoe heeft deze fanatieke nazi, verantwoordelijk voor vele tientallen executies, uit handen van justitie kunnen blijven? Journalist Bart Ebisch wilde weten waarom de moordenaar van zijn opa nooit bestraft is.

Gezocht: de SD-beul van Limburg

RECONSTRUCTIE
OORLOGSMISDADEN

Het is even over zeven in de vroege ochtend van donderdag 10 augustus 1944. Op de Markt in het Noord-Limburgse Panningen schreeuwt een in grijsgroen uniform geklede SS'er 'Laufen! Schmel!' tegen de 89-jarige kruidenier Pim Korsten. Het zijn de laatste woorden die de vader van dertien kinderen hoort. Als hij enkele passen heeft gezet, schieten meerdere Duitsers op hem. 'Julie raken mij!', roept Korsten vertwijfeld, waarna de militairen hun vuurwapens op hem leegschieten. 'Hierop hoorde ik Korsten met een gebroken stem roepen 'Mam', waarmede hij zijn vrouw bedoelde', verklaart een getuige vier maanden later tegenover de Nederlandse politie. Vrijwel op hetzelfde moment wordt ook de 24-jarige verzetsman Piet Hoebers geëxecuteerd. De hele actie staat onder leiding van de Duitser Max Strobel, SS-Hauptsturmführer en leider van de SD-Aussenstelle in Maastricht. Lies Korsten is 17 als haar vader uit huis wordt gehaald en een paar honderd meter verderop wordt gedood. De liquidatie – later bleek dat de Duitsers een andere Korsten zochten – heeft haar nooit losgelaten. 'Iedereen bij ons thuis is zich altijd blijven afvragen: waar is die Strobel gebleven?' Zij zijn niet de enige. Max Strobel is door justitie aangemerkt als opdrachtgever van minimaal 70 standrechtelijke executies in bezet Nederland, waaronder een groot aantal *Silbertanne*-moorden, de serie standrechtelijke executies van burgers als vergelding voor aanslagen op collaborateurs. Een van de belangrijkste oorlogsmisdadigers op Nederlandse bodem zal echter nooit voor een rechter verschijnen. De vraag is: hoe is dit mogelijk?

Al in november 1945 heeft het Bureau Opsporing Oorlogsmisdrijven de SD'er Strobel op de korrel, blijkt uit vrijgegeven documenten. 'Aard der misdrijven, door verscheidene pistoolschoten vermoord: Peter Korsten en Pieter Hoebers. Namen der daders: SD-leden Ströbel en Nietsche. Verdere gegevens onbekend.' Vanaf het allereerste begin gaat het administratief mis: de oorlogsmisdadiger wordt door de Nederlandse opsporingsinstanties consequent aangeduid met Ströbel. Zijn werkelijke naam is Strobel, blijkt uit documenten die deze krant heeft gevonden in Duitse archieven. Mededader 'Nietsche' is Strobel's ongedeschkte en rechterhand, Richard Nitsch.

Wrede jagers

Vanuit het pand Wilhelmínasíngel 71 in Maastricht terroriseren de SD'ers de provincie. Hun belangrijkste taak: neerslaan van het verzet. Strobel, Nitsch, de Duitser Hans Conrad en de Nederlander Cornelis Schütgan daarbij meedogeloos te werk, onder meer tijdens het breken van de mijnwerkersstaking in mei 1943: zeven stakers worden als represaille geëxecuteerd op landgoed De Hamert in Wellerlooi. De SD'ers verwerven een reputatie als nietsonziende, wrede jagers. In de keizers van het SD-kantoor onderwerpen ze hun prooi aan de meest gruwelijke martelingen. De praktijken gaan zelfs diverse SD'ers te ver, blijkt uit latere politieverhoren.

Strobels plaatsvervanger, de SD'er Erich Elsholz, noemt hem later tijdens politieverhoren een 'sadist zonder rechtsgevoel, achterbaksvaals en gewetenloos'. Een die 'op eigen houtje moordde', verklaart een ander. Strobel was klein (1.60 à 1.65 meter), rossig, had een 'priemende blik' en een 'opvallend achteruitstekend zit-

vlak'. Als 20-jarige aangemeld bij de SS stond hij bij vriend en vijand te boek als een uiterst fanatieke, gedreven nazi. 'Hij zag zijn slachtoffers als echte vijanden van zijn land. Zij stonden de eindoverwinning in de weg', aldus een SD'er. 'Met zijn vrachtwagen reed hij, *rücksichtslos* voor mens en dier, door de straten', zegt een volgende. 'Hij wilde aantonen dat hij de machtigste man van Limburg was.' Gedurende Strobels 2,5-jarige bewind pakt de Maastrichtse SD, met twintig Duitse en twaalf Nederlandse medewerkers, ruim 3500 mensen op. Velen komen nooit terug uit de concentratiekampen. Onder de gearresteerden bevinden zich Limburgse verzetsiconen als Jan Hendriks ofwel 'Ambrosius', de Venlose kapelaan Naus en de Roermondse priester Leo Moonen. Maar het blijft niet bij martelingen en dodelijke deportaties alleen. Justitie, zo blijkt uit onderzoek van deze krant, koppelt Strobel en zijn trawanten later rechtstreeks aan minstens 45 executies in Limburg, plus nog eens 25 in Friesland. De zaken staan vermeld in nooit eerder openbaar gemaakte Duitse justitie-documenten en 'concept-dagvaarding' tegen Strobel en zijn SD-collega's.

Venlo

Strobel, voormalig koopman en later medewerker van de politie in Düsseldorf, leidt de SD-afdeling in Maastricht van begin 1942 tot het najaar van 1944. Omdat de geallieerden vanuit België oprukken, vestigt de dienst zich van september tot december 1944 in Venlo. Daarna trekt Strobel zich met zijn ploeg via Enschede verder terug naar Friesland. Vanuit Sneek worden de moorddadige praktijken voortgezet en wordt wederom een groot aantal Nederlanders de dood ingegaagd.

Vlak voor de Duitse capitulatie verschansen de SD'ers zich in Noord-Holland. De terreur van Strobel eindigt - en het mysterie Strobel begint. Want de Duitser weet, als enige van de SD-ploeg in Maastricht, voor altijd in de mist te verdwijnen. Wat rest, zijn slechts flarden informatie in incomplete archieven in Nederland en Duitsland. De meeste SD'ers uit Strobels ploeg melden zich, in uniformen van *Fallschirmjäger* (parachutisten), voor

uitslag van de Duitse capitulatie verschansen de SD'ers zich in Noord-Holland. De terreur van Strobel eindigt - en het mysterie Strobel begint. Want de Duitser weet, als enige van de SD-ploeg in Maastricht, voor altijd in de mist te verdwijnen. Wat rest, zijn slechts flarden informatie in incomplete archieven in Nederland en Duitsland. De meeste SD'ers uit Strobels ploeg melden zich, in uniformen van *Fallschirmjäger* (parachutisten), voor

Geenen, blijkt uit politieverbalen. Het is de enige *Silbertanne*-executie op Limburgse bodem. Strobels verblijfplaats is dan echter volkomen onbekend en dat zal tot begin 1947 zo blijven. Maar dan ineens komt justitie Strobel daarvoor in het spoor; blijkt uit documenten die mede zijn verkregen na een beroep op de Wet openbaarheid van bestuur. Op 7 februari 1947 legt de 23-jarige Fries Jasper D. in het huis van bewaring in Roermond een

Max Strobel in SS-uniform.
FOTO SÄCHSISCHES STAATSARCHIV

uitgebreide verklaring af tegenover de Politieke Recherche. 'Strikt geheim' staat boven het proces-verbaal waarin Jasper D. vertelt over zijn tijd bij de Waffen-SS, zijn desertie en zijn arrestatie in Venlo in oktober 1944. 'Ik heb in Venlo slechts ongeveer een uur of zes op het politiebureau gezeten, alwaar ik door Strobel op een gemeene manier met zijn vuisten in mijn gezicht geslagen werd.'

DOOR BART EBISCH
EN SJORS VAN BEEK

